

Rokiškis

(LP) Rokiškio Apkomo ir Apskr. Vykd. K-to Organas

Nr. 85 (543) 1948 m. liepos 21 d. Kaina 20 kp.

TSR Sąjungos Ginkluotųjų Pajėgų Ministro ĮSAKYMAS

Nr. 35

M A S K V A

1948 m. liepos mėn. 18 d.

Draugai lakūnai ir šturmanai, oro šauliai ir radistai, aviacijos technikai, motoristai ir mechanikai, aviacijos pramonės darbuotojai!

Draugai kareiviai ir jūrininkai, seržantai ir viršios!

Draugai karininkai, generalai ir admiralai!

Šiandien Tarybinė laudis ir jos Ginkluotosios Pajėgos švenčia TSR Sąjungos Oro Laivyno Dieną ir pažymi laimėjimą, išvystant mūsų aviacijai, pasiekus dėl tarybinių žmonių nuostabią darbo pokarinio stalininio penkmečio metams.

Aviacijos pramonės konstruktoriai, inžinieriai ir darbuotojai socialistinės industrijos bazėje sėkmingai vysto mūsų aviacijos motorinę ir reaktivinę aviacijos techniką.

Lakūnai, valdantieji šią aukštą techniką, nenulstamai toliau savo skraidymo įvytybes, stiprindami TSR Sąjungos Oro Laivyno galią.

Sveikinu Jus su visuotine laudies švente — TSR SĄJUNGOS ORO LAIVYNO DIENA.

Linkiu visai Ginkluotųjų Pajėgų aviacijos asmeninei suklečiai ir visiems aviacijos pramonės darbuotojams naujų laimėjimų toliau vystant šią laikų aviacijos techniką.

TSRS Oro Laivyno Dienai pažymėti, ĮSAKAU:

Šiandien, 1948 m. liepos mėn. 18 d., salutuoti mūsų Tėvynės sostinėje — Maskvoje ir Sąjunginių Respublikų sostinėse dvidešimt artilerijos salvių.

Tegyvuoja Tarybinis Oro Laivynas!

Tegyvuoja mūsų Ginkluotosios Pajėgos!

Tegyvuoja Tarybinė Vyriausybė!

Tegyvuoja Visasąjunginė Komunistų partija (bolševikų)!

Tegyvuoja mūsų vadas ir mokytojas didysis STALINAS!

TSR SĄJUNGOS GINKLUOTŲJŲ PAJĖGŲ MINISTRAS
TARYBŲ SĄJUNGOS MARŠALAS N. BULGANINAS

Tarybų Lietuvai

J. Vasiliauskas

Mes radome tave nuo ašarų pajudusią,
Su užrištom akim ir surakintom lūpom.
Ir nepamatėm mes, nepastebėjom, rodosi,
Kaip kilome visi tavų vargelių trupiat.

Ir nepajutom mes sunkios dalies kareivių,
Nei prakaito sūraus, nei nuovėgės nejutom.
Tik matėme visi, kai, pro griuvėjus einant,
Tarp akmenų šypsojosi žaliom šakelėm rūtos.

Tik jutome tada, kad tu gyvent keliesi,
Ir pradėdi alsuot nauju gyvybės pulsui.
Beržellai šaukė mus, palinkę pakelėse,
Ir laukė verkdami, kada priešus mes pulsim.

Mes puolėm. Neverks daugiau beržellai,
Nebūsi liūdna tu, galvą žemyn nulenkus.
Pamillome visi šviesų Tarybų kelią,
Ir nešam juo tave stipriomis darbo rankom.

Ulyginam ežias, užverčiame tranšėjas,
Laukai žiedų pilni. Prieš saulę bręsta duona.
Juk lemia tau žydėt, nebot audrų ir vėjų,
Plimyn eini jauna po vėlavą raudona.

Griuvėstai greit išnyks. Pamirši tu ir pelenus,
O vietoj pelenų aukšti namai rikiuosis.
Juk pavergta buvai, verkei liūdna, klek pamenam,
Šiandien esi linksma, žiedellais pasipuošus.

Žingsniu vis platesniu tave į saulę nešam,
Ir statom fabrikus, tau šilko rūbus audžiam.
Kėly tarybiniam esam tvirti ir drąsus,
Nes tiesė ji darbščioji tavo laudis!

pokarinės socialistinės statybos srityse sutinka lietuvių tauta šiovingą datą — Tarybų valdžios paskelbimo Lietuvoje 8-sias metines.

Sunkleji karo ir hitlerinės okupacijos padariniai sėkmingai likviduojami, ir, įveikdama visus sunkumus, lietuvių tauta, drauge su visomis tarybinėmis tautomis, ivirtai žengia į suklestėjimą. Bolševikų partijos vadovaujama, broliškųjų tautų ir, pirmoje eilėje, didžiosios rusų tautos nuolat padedama, lietuvių tauta sėkmingai kovoja dėl pirmojo mūsų respublikos penkmečio plano įvykdymo.

Hitleriniai okupantai apie 80 proc. sunaikino mūsų pramonę, sugriovė visą energetinį respublikos ūkį. Visi šie sunaikinimai jau baigiami likviduoti. Iš griuvėsių pakilo daugiau kaip 1.800 įmonių, kurių tarpe daugiau kaip 700 stambių respublikinės ir sąjunginės reikšmės įmonių.

Atstatytųjų fabriku tarpe yra tokios svarbios įmonės, kaip „Drobės“ vilnonių audinių fabrikas Kaune, kuris buvo hitlerininkų sugriautas iki pamatų, „Triniųčių“ ir „Gulbės“ tekstilės fabriakai Klaipėdoje, Pavenčių, Marijampolės ir Pavenėžio cukraus fabriakai, Kauno mėsos kombinatas, „Artojo“ mineralinių trašų fabriakas Klaipėdoje, stambiausieji odų ir avalynės fabriakai Šiauliuose ir Vilniuje, Klaipėdos žuvies kombinatas ir popieriaus — celulozės fabriakas, Kauno metalo dirbinių gamyklos ir daugelis kitų.

Visi šie fabriakai buvo ne paprastai atstatyti, bet rekonstruoti bei modernizuoti ir aprūpinti gausia šiuolaikine technika, kurią stambiais kiekiais į Lietuvą siunčia broliškosios respublikos. Pokariniais metais Lietuva iš kitų tarybinių respublikų fabriku gavo daugiau staklių, negu jų turėjo visa buržuazinė Lietuvos pramonė.

Greta sugriautų įmonių atstatymo, respublikoje statomi nauji fabriakai, kurių neturėjo buržuazinė Lietuva. Jau duoda produkciją pirmasis Lietuvos staklių fabriakas „Žalgiris“ ir pirmasis elektrinių motorų fabriakas „Elfa“ (abu Vilniuje). Netolį Šiaulių pastatytas pirmasis Lietuvoje alebastro fabriakas. Statomas stambių žemės ūkio mašinų fabriakas Kaune.

Atstatytas respublikos energetinis ūkis. Jau 1947 m. gale rajoninės ir komunalinės elektrinės davė daugiau elektros negu prieš karą.

Lietuvoje sukuriama stambi vietinio kuro bazė, kurios sudarymu visiškai nesirūpino buržuazinė Lietuva. Jau 1947 m. durplių iškasimas Lietuvoje viršijo prieškarinį lygį.

Respublika sėkmingai įvykdė

metų planą. 1947 m. mūsų pramonė davė dvigubai daugiau produkcijos, negu 1945 m.

Trečiaisiais penkmečio metais pramoninė produkcija Lietuvoje toliau kyla. Ypač gerų rezultatų respublika pasiekė per 2-jių metų ketvirtį. Ketvirtio plano respublikos pramonė įvykdė 103,5 proc. Pramoninė produkcija, palyginti su praėjusių metų antruoju ketvirčiu, padidėjo 37,9 proc.

Rimti laimėjimai pasiekti ir atstatant Tarybų Lietuvos žemės ūkį.

Jau 1947 m. grūdinių kultūrų pasėlių plotai buvo pasiekę 98 proc. prieškarinio lygio. Tais pačiais metais cukrinių runkelių pasėlių plotai jau buvo tą lygį perviršiję 70 proc. Palyginti su 1945 m., pasėlių plotai Lietuvoje pernai buvo padidėję 300 tūkstančių ha. Šiais metais pasėlių plotai mūsų respublikoje turi toliau padidėti 7,5 proc.

Grūdinių kultūrų derlingumas 1947 m. pasiekė 103,3 proc., palyginti su prieškariniais 1940 m., ir 135,9 proc., palyginti su 1946 m.

Pasiekta laimėjimų ir atkuriant gyvulininkystę.

Vien tik 1945 m. ir 1946 m. stambiųjų raguočių skaičius padidėjo daugiau kaip 100 tūkstančių, arklų — 80 tūkstančių. 1947 m., palyginti su 1946 m., arklų skaičius pas mus padidėjo 3,5 proc., stambiųjų raguočių — 5,8 proc., kiaulių — 5,9 proc., avių — 3,6 proc.

Tačiau nepaisant bendro gyvulių skaičiaus padidėjimo, gyvulininkystės išsivystymas atsilieka nuo planinių užduočių.

Tarybinių ūkių skaičius respublikoje padidėjo iki 102, pasėlių plotai tuose ūkiuose išaugo daugiau kaip trečdaliu. Šiais metais pasėlių plotai tarybiniuose ūkiuose padidėjo 12 proc.

Žymiai išaugo respublikos MTS ir jų reikšmė žemės ūkio darbe. Traktorinių darbų apimtis 1947 m., palyginti su 1946 m., padidėjo išaugusi daugiau kaip dvigubai, o palyginti su 1945 m. — daugiau kaip 5 kartus. Apie vis didėjančią MTS pagalbą valstiečių ūkiams ryškiai liudija šie faktai: 1946 m. MTS suteikė pagalbą 38 tūkstančiams ūkių, 1947 m. — 70.000, o šiais metais jų patarNAVIMAS naudosis daugiau kaip 110.000 valstiečių ūkių.

Pokariniais metais Lietuvos kaime įvyko gilūs socialiniai pertvarkymai. Pilnutinai užbaigta tarybinė žemės reforma, visiškai likvidavusi dvarininkų klasę ir žymiai pakirtusi ekonominės buožių pozicijas. Žemės reformos įvykdymo rezultate smarkiai sumažėjo Lietuvoje mažžemių ūkių skaičius ir padidėjo vidutinių ūkių kiekis. Samdiniai, bežemiai ir ma-

92.165 šeimos, gavo neapmokamai ir neribotam laikui 659.308 hektarus žemės. Naujakuriams, tarybiniams ūkiams, MTS, žemės ūkio draugijoms perduota 17.717 arklų, 27.813 stambiųjų raguočių, 36.602 gyvenamieji namai, 85.904 ūkiniai trėbesiai.

Žymiai išsivystė pokarinis laikotarpis žemės ūkio kooperacija. Vien tik 1947 m. žemės ūkio kooperacijos narių skaičius padidėjo 28.000. Padidėjo kooperatinėse draugijose žemės ūkio mašinų ir inventorius kiekis. Žymiai išaugo žemės ūkio draugijų visuomeniniai pasėliai, kurie valdina svarbų vaidmenį pripratinant darbo valstiečius prie kolektyvinių darbo formų.

Priešakiniai mūsų respublikos darbo valstiečiai, mažžemiai ir vidutinieji, iš broliškųjų respublikų patyrimo įstatikinę kolektyvinių ūkių santvarkos pranašumus, pradėjo kurti žemės ūkio arteles. Šiais metais pavasario sėjoje dalyvavo 121 kolektyvinis ūkis. Daugelis jų žymiai viršijo sėjos planą. Partija aktyviai remia darbo valstiečių, savo laisvu noru stojančių į kolektyvinių ūkių kelią, iniciatyvą.

Didžiulius laimėjimus respublika pasiekė kultūros srityje. Šioje srityje buržuazinė Lietuvos lygis jau seniai pralenktas. Šiuo metu Lietuvoje gimnazijų ir progimnazijų turime tris kartus daugiau, negu jų buvo buržuaziniais laikais. Jau visiškai arti tas laikas, kada progimnazijos bus kiekviename valsčiuje. Šiais metais visų besimokančiųjų skaičius Lietuvoje pasiekė 420.000 žmonių — 150.000 su viršum daugiau, negu buržuazinėje Lietuvoje. Miltiniškais kiekiais išėina knygos Tarybų Lietuvoje. Vien tik 1947 m. išėjo 6 milijonai knygų, o iš viso pokarinis laikas — daugiau kaip 17 milijonų. Knyga tapo skaitoma kaime. Valsčių centruose atidaryta daugiau kaip 260 viešų bibliotekų, be to, kaimą aptarnauja daugiau kaip 2.000 kilnojimų bibliotekų.

Svarbiais kultūros židiniais kaime tapo klubai — skaityklos, kurių skaičius viršija 2.600. Taip lietuvių tauta visoje srityse pasiekė stambius laimėjimus, kuriuos pasiekti buvo galima tik tarybinėmis sąlygomis, tik tarybinės visuomeninės santvarkos, tik broliškųjų tarybinių respublikų pagalbos dėka. Ji sutinka Tarybų Lietuvos 8-sias metines kupina pasiryžimo ateityje pasiekti dar stambesnius laimėjimus vardan Tarybų Lietuvos ir mūsų didžiosios Tarybinės Tėvynės suklestėjimo.

Remontuojama mokykla

Jaukias darbo sąlygas turės Juodupės progimnazijos ir vietos pradinės mokyklos kolektyvai. Dabar čia rūpestingai pradedami mokyklinių patalpų remonto darbai. Šiuo metu dekoruojamos ir baldinamos klasės, taisomas mokyklos stogas ir t. t. Mokykla gerai aprūpinta kurų; didelė dauguma malkų pasiekros suvežta iš kirtimo vietos į

mokyklą. Paruošiant mokyklą naujiems mokslo metams daug prisideda valst. vykdomasis komitetas ir vietos komjaunimo pirminė organizacija (sekretorius drg. Juškevičius), o taip pat mokyklos šešas — vilnionių audinių fabrikas „Nemunas“.

J. Vytolis

Komjaunuoliai — uolūs savo įsipareigojimų vykdytojai

Rokiškio taryb. ūkio centrinio skyriaus komjaunuoliai yra įsipareigoję aukšto derliaus grandyje auginti cukrinius runkelius. Šiuo metu minėto grandies nariai jau baigia atlikti

visus sezoninius cukr. runkelių priežiūros darbus; cukr. runkeliai labai gerai auga ir gražiai atrodo.

J. Plevinis

BAIGIA ŠIENAPIŪTĘ

Karolio Poželos vardo kolektyvinio ūkio šienpioviai, įsijungę į tarpusavio socialistines lenktynes ir nušienavę 30 ha plevų, jau baigia šienapūtės darbus. Kolektyvinio ūkio šie-

nautojų brigados iki šio laiko jau išdžiovinę ir suvežę virš 30.000 kg aukštos kokybės pašaro.

P. Breskys

Pradėjo rugiapiūtę

OBELIAI. Zibolių apylinkės, Rudzionių km. valstietis drg. Galvelis Pranas pirmasis visoje apylinkėje pradėjo rugių kirtimą. Jo laukuose užaugęs der-

lius gana geras. Artimiausiu laiku į rugiapiūtę masiškai įsijungs ir kiti obeliečiai.

V. Ažuolaitis

Vykdo šieno paruošas

Š. m. liepos mėn. 16 d. Deksnių apylinkės (Rokiškio valsč.) 22 darbo valstiečiai, susiorganizavę į raudonąją gurguolę, į Rokiškio šieno paruošų priėmi-

mo punktą atvežė 5 tonas geriausio plevų šieno. Dauguma jų atvežė šieną tiesiog iš plevų.

P. Boreika

LIEPOS 21-JI

Lietuvių tauta šiandien mini 8-sias metines tos dienos, kai jos išrinktas Liaudies Seimas paskelbė Lietuvą Tarybų Socialistine Respublika.

1940 m. liepos 21 d. įvyko istorinis posūkis lietuvių tautos istorijoje, kuris iš pagrindų pakeitė visas krašto gyvenimo formas. Buvo padarytas galas buržuazijos valdžiai, likviduotas antilaudiškas teroristinis režimas, kuriuo remdamosios išnaudotojų klasės stiek išlaikyti savo privilegijas. Buvo padarytas galas buržuazinių nacionalistų viešpatavimui, kuris atnešė milijnišką turtus saujelėi kapitalistų bei aukštų vaidininkų ir skurdą bei vargą miesto ir kaimo darbo žmonėms. Buvo padarytas galas valdžiai tautos išdavikų, kurie, stiekdami išlaikyti buržuazinę santvarką, rėmėsi užsienio imperialistais ir leido jiems paversti Lietuvą savo kolonija.

Tarybų valdžia, laimėjusi po ilgos kovos, kurią vedė lietuvių tauta, vadovaujama Lietuvos komunistų partijos, pastatė

prie krašto valdymo vairo darbo žmones. Jiems buvo perduota visa politinė valdžia, kuri anksčiau buvo kapitalistų, dvarininkų ir buožių rankose. Darbo žmonėms buvo perduotas ir visas vadovavimas liaudies ūkiui, kurį anksčiau vykdė kapitalistiniai bizneriai savo asmeniškam pralobimo interesais. Tų didžiulių politinių ir socialinių pertvarkymų įvykdymas sukūrė lietuvių tautai naują aukštesnę valstybingumą formą, užtikrinančią laisvę ne saujelėi išnaudotojų, kaip tai buvo buržuazinio valstybingumo sąlygomis, o milijniškai tautos daugumai — darbo liaudžiai. Naujasis tarybinis valstybingumas išvadavo kapitalizmo sukauštytas liaudies jėgas, sukėlė jas dar nematytam politiniam, ūkiniam, visuomeniniam aktyvumui, pažadino kūrybinę masių iniciatyvą, kuri negalėjo pasireikšti kapitalistinės priespaudos sąlygomis.

Buržuazinėje Lietuvoje liaudies ūkis neturėjo vystymosi galimybių. Žemės ūkio produk-

Nepareigingi klubų — skaityklų vedėjai

Juodupės apylinkės valstiečiai ir jaunimas net nežino, kad Juodupėje veikia klubas — skaityklia. Šios skaityklų vedėjas Aleinikovas Valentinas visiškai nesirūpina savo vadovaujamos skaityklų darbu ir tiesiog sako: „Nėra kas veikia skaityklų, juk čia visiškai niekas neužveina“. Tokios nusikalstamos nuomonės Aleinikovas tebesilaiko ir po to, kai valstiaus kultūros — švietimo įstaigų darbuotojams buvo suruoštas instruktivinis seminaras duodant konkrečių, naudingų nurodymų darbe. Ką bekalbėti apie politinio — aiškinamojo darbo vedimą šioje skaityklėje, jei pats vedėjas Aleinikovas čia retas svečias ir nesirūpina palaikyti ryšio su apylinkės jaunimo ir darbo žmonių masėmis. Juodupės klube — skaityklėje neišleidžiamas sienlaikraštis, nėra saviveiklos ratelio, nėra... nieko, išskyrus krūvas suverstų laikraščių ir siūkonį

dulkų ant jų. Nepareigingą yra ir Kraštų klubo — skaityklas (Juodupės valsč.) vedėja Šmerdelienė. Ji nesistengia pagerinti savo vadovaujamo klubo — skaityklai darbo, nepraveda apylinkės žemdirbių tarpe agitmasinio darbo ir kt. Viskas, kas Kraštų klube — skaityklėje nuveikiama, yra tik tai vedėjos Šmerdelienės vyro darbas, kuris yra beveik vienintelis šios klubo — skaityklas lankytojas ir faktinis vedėjas.

Tiek Šmerdelienė, tiek ir Aleinikovas, matyti, yra pamiršę tuos rimtus ir atsakingus kultūros — švietimo įstaigos darbuotojų uždavinius, iškelčius partijos ir vyriausybės, nejučia savo pareigos darbo žmonių masėms ir kompromituoją tarybinių kultūros — švietimo įstaigų vardą ir darbą.

K. Arminis

Reiškiniai, kurių privalo kartoti

Prie Obelių valstiečių paruošų supirkimo didžiausia spūstis atnešusių kiaušinių prievoles. Saulė kopja giliau į pietus, tačiau rudys tebėra uždaros ma valstiečių, netekusių bėb, grįžta namo. Kiti ieškoti kontoros vedėjų Rapkausko; pasilikto kantriausieji.

Drg. Rapkausko emėbė ne tik valstiečiai, bet ir čiaus kooperacijos ir jo komiteto vadovybės visos pastangos ejo veltik, galų gale, atkakliai apylinkės moterėlės Rapkauską kažkuriam apyje „besilinksminti“ buvo tiek „prislėmė“, kad vos besapostovė ir, žinoma, tokiam apygalėjo priimti produktus.

Tokie nuotykiškai sukauskų kartojasi gana dažnai. Nežinrūti, kad drg. Rapkauskas buvo duota visa eilė persėpėjimų, — jis sau įpročio nemeta ir sistematizuokliauja darbo metus.

Drg. Rapkauskas turėtų stipriai palikti srakas ir mesti savo blogą B. Ramas

ZAPOROŽES SRITIS. Aktyvi jone suorganizuota kitojama teta, kuri aptarnauja MTS ir kito vinių ūkių lauko stovyklas. Nuotraukoje: bibliotekininke Bogonko išduoda knygas taryboms.

Foto N. Krylovo

TASS'o spaudo

cija per pastaruosius 15 buržuazinio režimo metų nepadidėjo, o tų produktų eksportas į užsienį vyko didėjančio darbo žmonių skurdo sąskaita. Dar silpniau vystėsi pramonė. Per visą buržuazinės Lietuvos laikotarpį pramonės darbininkų skaičius neišaugo daugiau negu iki 30 tūkstančių. Buvusios pramonės įmonės didžiausia dalimi buvo užsienio kapitalo rankose.

Tarybų valdžia, įstojimas į didžiąją tarybinių respublikų šeimą atvėrė neribotas galimybes visoms Lietuvos liaudies ūkio šakoms vystytis. Lietuvos darbo žmonės, atsipalaidavę nuo „savųjų“ ir užsieniųjų kapitalistų, įgijo galimumą planingai vystyti Lietuvos liaudies ūkį pilnutinai išnaudojant visus vietinius mūsų respublikos išteklius ir remiantis broliška kitų tarybinių tautų pagalba.

Įstojimas į didžiąją ir galinąją Tarybų Sąjungą išvadavo Lietuvą iš amžinos priklausomybės nuo imperialistinių grobių. Anksčiau buvusi bejėgiu žaisliu imperialistų rankose, jų plėšiama ir skriaudžiama,

Lietuva, lygi tarp lygiųjų tarybinių respublikų, tapo narys didžiosios daugiatautės socialistinės valstybės, kuri visa savo galia apgina visų tautų laisvę. Tokiu būdu, Lietuva, įstojusi į Tarybų Sąjungos sudėtį, pirmą kartą įgijo tikrą laisvę ir nepriklausomybę.

Tik broliškųjų tarybinių tautų ir pirmoje eilėje didžiosios rusų tautos pagalba atnešė lietuvių tautai išvadavimą iš hitlerinų tautų naikintojų. Tik ta pagalba įgalino lietuvių tautą įvykdyti istorinį siekimą, kurio ji niekuomet nebūtų galėjusi įvykdyti buržuazinėmis sąlygomis: suvienyti į vieną valstybę visas lietuviškas žemes — Vilnių, Kauną ir Klaipėdą.

Pokarinio laikotarpio Tarybų Lietuva, nepaisant pasibaisėtinų karo ir hitlerinės okupacijos paliktų sugriovimų, sparčiai atkuria visas liaudies ūkio ir kultūros šakas. Buržuazinei Lietuvai prireikė 8 — 10 metų, kad atsigautų po pirmojo pasaulinio karo, padariusio nepalyginti mažiau nuostolių mūsų kraštui. Po antrojo pasaulinio karo, kuris sunaikino apie 80

proc. Lietuvos pramonės, jos energetinį ūkį ir nuniokojo jos žemės ūkį, vių tauta, bolševikų partija dovaujama, emėsi vykdę žinišką uždavinį: per penkis metus pilnutinai atkurti karinį pramonės ir žemės išsivystymo lygį, bet ir šį lygį 80 proc. Išsivystymo uždavinį Lietuva galėsi atkurti tarybinėmis sąlygomis tarybinių tautų šeimai žuazinėmis sąlygomis. Tokie uždavinio negalėsi dyti ir per 20 metų. Apriškiai liudija padėties ties, kurioje po karo ne tik mažųjų, bet ir didžiųjų kapitalistinių valstybių ūkis.

Tarybų Lietuva šiandien glauja plačiu istoriniu lūku, kuriuo visa 200 metų tarybinė liaudies žygių munizmas. Žingsnis po žingsnio artėja prie sukurti Drauge su visomis tarybų tautomis, didžiojo Staunovaujama, ji žygiuoja į naujas pasaulines komunizmo reikalus per

...ros metu mes dažnai susiduriame su vadinamaisiais nusinuodijimais maistu. Tie nusinuodijimai pasireiškia skilvio formų susirgimais. Kas juos sukelia? Kaip nuo jų apsigamtų?

Nusinuodijimas sukeliamas ligos mikrobu, kurie, kaip visi mikrobai, neįžiūrimi paprastais prietaisais, o tik per mikroskopą, padidina daiktus 1.000 ir daugiau kartų.

Tie ligas sukeliantieji mikroorganizmai iš sergančio oratoriaus ir iš ligas sukėlusių produktų.

Pirmausia tokie nusinuodijimai vyksta dėl blogos kokybės mėsos vartojimo.

Kaip išvengti nusinuodijimo mėsos kokybės? Reikia išvengti maistui tik veterinaro apžiūreitą mėsą.

Veterinarijos gydytojas turi išvengti mėsą prieš skerdimą ir po jo. Tik veterinarijos gydytojo apžiūreitą mėsą leista naudoti rinkose bei krautuose.

Neturėt atsitinka nusinuodijimo dėl maistą gaminančio asmens neatsargumo.

Mėsos ir žuvų produktai turi būti saugojami šaltoje vietoje (rūsyje, šaldytuvuose).

Saugojant produktus šaltoje vietoje į maistą patekusių mikroba lėtai veisiasi. Jeigu produktai saugojami šiltoje vietoje, mikrobai sparčiai veisiasi. Jeigu atsiranda daug mikrobu, tai juos sunku panaikinti verdant arba spirginant. Nusinuodijimas dažniau atsitinka vartojant spirgintą maistą negu virintą. Tai aiškinama tuo, jog esant temperatūrai 60 — 65 laipsnių, ligas keliantieji mikrobai žūsta, o kai mes spirginame didelį gabalą, tai temperatūra jame kyla labai lėtai. Verdant gi mėsa temperatūra gabalų viduje sparčiau kyla ir mikrobai greitai žūsta.

Kepenyse bei inkstuose mikrobai labai veisiasi. Tie produktai greit genda. Juos reikia ypatingai ilgai spirginti bei virinti, kol dings raudonoji mėsos spalva, matoma plaunant mėsą.

Yra įvairios dešrų rūšys, kurios greičiau genda vasaros metu. Esant mažiausiai abejojant dėl maisto produktų šviežumo, reikia jį ypatingai ilgai virinti ir spirginti.

Vartojant dešrą, sudytą mėsą, sudytą žuvį reikia kruopščiai sekti jų kvapą ir skonį. Kvapo ir skonio pakaitimai duoda pagrindą abejojti jų kokybę. Tokių produktų neriekia visiškai vartoti, arba vartoti tik kruopščiai išvirus arba suspirgintus.

Nusinuodijimo priežastimi būna ir pieno produktai. Pieno mikrobai lengvai veisiasi. Reikia griežtai daboti švarumą melžiant karves, laikyti pieną švariame inde, sekti, kad į pieną nepatektų musės. Gerti tik virintą pieną.

Vasaros metu maisto produktuose ypatingai lengvai išsivysto ir veisiasi įvairūs mikrobai. Jų tarpe tokie, kurie sukelia nusinuodijimą. Vasarą reikia laikyti produktus šaltoje vietoje, ypatingai daboti švarą virtuvėje, apsaugoti maistą nuo užkrečiamo mikrobais, saugotis musių.

Sekdami sanitarijos reikalavimus, mes išvengsime nusinuodijimo maistu.

B. BLIUDZAS,
Nusipelnęs Respublikos Gydytojas

Tinkamai prižiūrėkime jaunos kumeliukas

Arklų ūkio atkūrimui apskrityje užtikrinti, žemės ūkio darbuotojai ir darbo valstiečiai privalo atkreipti rimtą dėmesį į prieauglio priežiūrą.

Naujai gimusius kumeliukas leisti į lauką galima tik sustiprėjus, po 3—5 dienų. Žindyti jaunos kumeliukas kas 2—3 val. Jauni kumeliukai dažnai pradeda viduriuoti. Jei tik gimes kumeliukas viduriuoja pilkomis, aštriai dvokiančiomis išmatomis, reikia kuo skubliausiai kreiptis pas veterinarijos gydytoją, kad šia liga neapsikrėtų sveiki kumeliukai. Taip viduriuojantis kumeliukas retai beišgydomas. Viduriuojant paaugusiam kumeliukui, reikia pakeisti kumelės šėrimą, duoti jai daugiau šieno, šiaudų akelio, o kumeliukui duoti 50—100 g ricinos. Kartais kumeliukai viduriuoja nuo pasikeitusio kumelės pieno. Tai atsitinka atėjus kumelės apvaisinimo periodui. Po apvaisinimo pieno vėl atgauna pirmąją kokybę, ir viduriavimas praeina.

Jei kumeliukas nepajėgia išžisti kumelės, 2—3 savaičių kumeliuką reikia įpratinti ęsti šieną ir spautas avižas. Avižų per parą duodama tiek kilogramų, kiek mėnesių turi kumeliukas.

4—6 savaičių kumeliukui reikia pradėti formuoti ir valyti kanopas. Ypatingą dėmesį reikia atkreipti į kanopas tų kumeliukų, kurie laikomi tvarte visą laiką. Kas 8—10 dienų apžiūrimos ir patikrinamos visos kumeliuko kanopos.

Po 3—5 mėnesių kumeliukas galima atskirti nuo motinų. Atskirtus kumeliukas maitinti šieno, duoti žalio pašaro, duoti į dieną po 2—3 kg avižų. Geriausia leisti kumeliukams būti ganykloje. Sunkiųjų veislių kumeliukams dalį avižų galima pakeisti sėmenų išspaudomis ar ankštiniams grūdais, duodant po 1,5 kg dienai. Jiems reikia duoti daugiau šakniavaisių.

2—3 mėnesių kumeliukai praddami pratinti prie apvaisinimo. Vedžiojant reikia stebėti kanopas. Pastebėjus, kad kuri nors minamojo kanopos pavirčiaus dalis anksčiau pasiekia žemę už visą kanopą, išsikišusiąją dalį reikia sutrumpinti.

Mokant kumeliukas reikia visada su jais švelniai elgtis, nenaudoti prievartos. Geriausia, kai kumeliuką moko tas pats asmuo, kuris jį šeria, valo.

Veislei netinkami kumeliukai kastruojami ketvirtoje — šeštoje amžiaus savaitėje.

J. MIKŠYS,
Apskr. Valstybinis Arklininkystės Inspektorius

IVANOVO SRITIS. Pučeksko rajono linų prižiūrėtojai seniai žinomi kaip aukšto linų derliaus meistrai. A. P. Stepanovo grandis iš „Trečių lelinių penkmečio metų“ kolektyvinio ūkio priėmė išpareigojimą šiais metais išauginti sėmenų derlių 7 hektarų plote po 6,3 centnerio iš hektaro ir tiek pat plaušto.

Nuotraukoje: brigadininkas M. A. Šišlovas ir grandininkė komjaunonė A. N. Stepanova apžiūri linų pasėlus grandies sklype. Stepanovos grandyje linai žada duoti derlių didesnę už priimtus išpareigojimus.

Foto F. Karyšev

TASS'o spaudos klisė.

MOKSLO KAMPĖLIS

PERIODINIO DĖSNIO ĮKŪRĖJAS

Tarpe didžiųjų rusų mokslininkų vardų, sužibėjusių mokslo padangėje 19-tame šimtmetyje, Dmitrijus Mendelejevas žaizdas spindi visų labiausiai. Šio pasaulio chemikai, fizikai, kurie dabar doro atradimus atomų susiekaldymo srityje, savo pirmuose remiasi vadinamuoju periodiniu cheminių elementų lenteliumi, kurį Mendelejevas atrado beveik prieš šimtą metų.

Lomonosovo genijus padėjo pamatą šiuolaikinėi chemijai, kaip tiksliajam mokslui, o Mendelejevas mums išaiškino, nuo kurio priklauso cheminių elementų savybės.

Prieš šimtą metų chemikai nežinojo, esą medžiagos pasaulio nėra jokios natūralinės tvarkos. Ano meto mokslininkai žinojo 63 įvairius elementus. Kiekvienas elementas buvo su kitais dešimtis, šimtais net tūkstančiais junginių. Būti galima mėnesius ir metus apgalvinti begalinį jų įvairumą, o vis dėlto neaprašyti viso,

nes elementų ir jų junginių chaoso nebuvo pastebėta jokio vienalytiškumo, jokios bendros sistemos.

Mendelejevas nutarė, kad tokia padėtis prieštarauja gamtai, kad tarp įvairių elementų turi būti kol kas dar nežinomas vieningumas, kad visi elementai, be išimties, turi turėti pagrindinę žymę, kuri nustato ir jų panašumą bei skirtingumą. Ruošdamas savo universiteto kursą „Chemijos pagrindus“, Mendelejevas užsispyręs ieškojo to bendro dėsnio, kuriam pajungti visi cheminiai elementai.

Mendelejevas peržiūrėjo visą šimtmėčių sukrautą chemijos mokslo archyvą. Po kelerių metų ieškojimo, skaičiavimo, sugretinimo, palyginimo, klaidų ir radinių, jis 1869-tais metais rado raktą elementų paslapčiai atspėti. Jis surado pagrindinę žymę, kuri nustato elementų vietą medžiagos gretose, nuo kurios priklauso visos jų savybės. Tai buvo chemikams se-

niškai jau žinomas atominis svoris. Atominis svoris — tai skaičius, rodąs, kiek kartų vienas ar kitas elementas yra sunkesnis už vandenilio atomą. Tas skaičius yra griežtas kiekvienam elementui, jis nesikeičia prie jokių cheminių reakcijų, kiekvienas bet kurio elemento atomas skiriasi nuo bet kurio kito atomo pirmiausia savo svoriu. Štai pagrindinė žymė, nuo kurios priklauso visos kitos cheminio elemento savybės.

Priėjęs tą išvadą, Mendelejevas išdėstė visus elementus pagal jų atominio svorio didėjimą natūralinėje gretose. Pirmasis toje gretose buvo vandenilis — visų lengviausias elementas, ir paskutinis — uranas — visų sunkiausias. Tarpuose išsidėstė visi kiti anuo metu žinomi elementai.

Čia Mendelejevas padarė antrą didį žingsnį chemijos moksle.

Jis atrado, kad elementai, išdėstyti pagal savo atominį svorį, skirstosi į panašias, giminingas grupes. Kiekviename tų elementų ir jų begalinių jungi-

nių savybės keičiasi palaipsniui, griežta tvarka, kartu su atominio svorio didėjimu. Per kas 7-is ar 17 elementų tos savybės kartojosi.

Tada Mendelejevas, užuot išriklavęs visus 63 elementus į vieną gretą, sugrupavo juos į gretas, sudarytas iš panašiųjų elementų ir kiekvieną tokią gretą pastatė viena ties kita. Gavosi garsioji Mendelejevo lentelė, kuria viso pasaulio chemikai naudojami ligi šiol dienai. Taip gimė periodinis dėsnis, genialiausias apibendrinimas 19-jo šimtmečio gamtos mokslui, kuris sudarė chemijoje ištisą gadynę.

Periodinis dėsnis ne tik įgailino Mendelejevą pranašauti naujų, niekad dar nematytų elementų buvimą, bet tiksliai aprašyti jų chemines ir fizines savybes. Štai kaip padarytas tas atradimas. Dėstydamas elementus į horizontalines grupes ir vertikalines gretas, didysis chemikas sutiko nesuprantamą reiškinį. Tiksliai sekdamas savo atrastu dėsniumi ir dėdamas elementus į atominių svorių

didėjimo tvarka, Mendelejevas pamatė, kad kai kurie elementai sunkiai tilpo lentelėje ir sunkiai stoji į tuos narvelius, kur jie pagal savo savybes turėjo stovėti. Pavyzdžiui, po aliuminijumi pateko jam sveltimas elementas — titanas. Tuo pačiu metu šalia, iš dešinės išsidėstė kita elementų grupė, kurios savybės buvo artimos titanui. Tada Mendelejevas geniališkai pagalvojo, kad gal yra dar nežinomas elementas, kurį Mendelejevas pavadino „ekaliuminijumi“. Jis turi būti po aliuminijumi. Mendelejevas jam paliko tuščią narvelį, o titaną perkėlė į gretimą jam giminingą grupę iš dešinės.

Veikdamas tokiu būdu, mokslininkas išdėstė visus elementus savo lentelėje, neardydamas periodinio dėsnio. Liko neužpildyti trys langeliai, ir didysis chemikas iš anksto nusako šitų dar niekam nežinomų medžiagų savybes: jų išorinę išvaizdą, jų cheminius junginius, atominį ir lyginamąjį svorį.

(B. d.)

